

Till landets samtliga kommuner

Information om att det går att ansöka om prestationersättning för lokala värdighetsgarantier 2013

Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att under 2013 fördela 98 miljoner kronor till kommuner för att införa lokala värdighetsgarantier inom äldreomsorgen. Medlen är uppdelade i två potter, 65 respektive 33 miljoner kronor.

Pott 1 utgörs av 65 miljoner kronor och kan sökas av kommuner som har utformat och infört minst tre lokala värdighetsgarantier med stöd av Socialstyrelsens vägledning och lämnar in en plan för hur dessa garantier ska följas upp.

Pott 2 utgörs av 33 miljoner kronor och kan sökas av kommuner för att utforma lokala värdighetsgarantier. Kommuner som tidigare har utformat och infört minst tre lokala värdighetsgarantier måste utforma minst tre nya garantier för att beviljas medel ur denna pott. Kommuner som inte tidigare har beviljats medel för att utforma lokala värdighetsgarantier måste utforma minst fyra garantier för att beviljas medel ur denna pott.

Bakgrund

Den 1 januari 2011 trädde en ny bestämmelse i socialtjänstlagen (2001:453), SoL, i kraft som innebär att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Förarbetena till bestämmelsen finns i regeringens proposition "Värdigt liv i äldreomsorgen" (prop.2009/10:116).

Med anledning av lagändringen fick Socialstyrelsen flera olika uppdrag 2010. Uppdragen har bland annat resulterat i att Socialstyrelsen publicerat "Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2012:3) Värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre" och en vägledning "Hur lokala värdighetsgarantier inom äldreomsorgen kan utformas". Socialstyrelsen har upphandlat en högskoleutbildning omfattande 7,5 hp i värdegrundsfrågor och arbetat fram ett studie- och vägledningsmaterial "Äldreomsorgens nationella värdegrund – ett vägledningsmaterial" för all personal inom äldreomsorgen.

För att höja kvaliteten i äldreomsorgen och tydliggöra för målgruppen vad de kan förvänta sig av kommunernas äldreomsorg kan kommunerna införa lokala värdighetsgarantier. Under 2011 hade Socialstyrelsen i uppdrag att fördela 98,5 miljoner kronor till kommuner som tog fram en plan för hur de ska förbereda och utveckla lokala värdighetsga-

rantier. Under 2012 var Socialstyrelsens uppdrag att fördela ytterligare 98,5 miljoner kronor till kommuner som antingen utformat minst tre värdighetsgarantier eller tagit fram en plan för hur de ska förbereda och utveckla lokala värdighetsgarantier i sin kommun (förutsatt att de inte tidigare ansökt om eller beviljats prestationsmedel för en sådan plan) (regeringsbeslut 2011, 2012, bilaga 1 och 2).

År 2013 har Socialstyrelsen i uppdrag att fördela sammanlagt 98 miljoner kronor för att fortsatt stimulera kommunerna att utveckla lokala värdighetsgarantier.

Årets medel är fördelade på två potter – 65 respektive 33 miljoner kronor. Regeringen har aviserat att prestationsbaserade stimulansbidrag för frivilligt införande av lokala värdighetsgarantier kommer att erbjudas även under 2014 under förutsättning att riksdagen beviljar fortsatta medel.

Syfte

Syftet med den prestationsbaserade ersättningen är att stimulera kommunerna i arbetet med att ta fram lokala värdighetsgarantier för att göra det tydligt för äldre personer, anhöriga och allmänhet vad de kan förvänta sig av äldreomsorgen.

Villkor och kriterier för pott 1 – 65 miljoner kronor

Samtliga kommuner som har *utformat* och *infört* minst tre lokala värdighetsgarantier med stöd av Socialstyrelsens vägledning kan ansöka om medel från pott 1 som utgörs av 65 miljoner kronor. Varje kommun får ansöka om prestationsersättning enligt en fördelningsram som räknats fram utifrån hur stor andel av landets personer 75 år och äldre som bor i kommunen (se bilaga 3). För att kunna få del av prestationsersättning ur pott 1 krävs att kommunen har uppfyllt följande prestationer:

1. Utformat och infört minst tre lokala värdighetsgarantier med stöd av Socialstyrelsens vägledning "Hur lokala värdighetsgarantier i äldreomsorgen kan utformas".
2. För kommuner som garanterar en individuell genomförandeplan ska det av planen framgå när och hur denna ska följas upp.
3. Lämnat in en plan till Socialstyrelsen som beskriver när och hur de lokala värdighetsgarantierna ska följas upp. Uppföljningen måste vara genomförd och redovisad till Socialstyrelsen senast den 1 december 2014.

4. Behörig företrädare för kommunen ska på anvisad plats i ansökan ha skrivit under och därmed intygat att ansökan behandlats av ansvarig nämnd eller annan i enlighet med beslutad delegationsordning.

Ansökan ur pott 1

För att underlätta ansökan och bedömningen av ansökningarna har Socialstyrelsen tagit fram ett formulär (bilaga 4) som består av två delar. Den första innehåller ett antal frågor om de tre utformade och införda lokala värdighetsgarantierna. Den andra delen utgörs av frågor om den lokala uppföljningen av de införda lokala värdighetsgarantierna. Avslutningsvis finns en del där behörig företrädare för kommunen ska skriva under.

För att bli godkända ska de lokala värdighetsgarantierna vara formulerade som utfästelser och de måste handla om något extra utöver det som den äldre personen med insatser enligt 4 kap 1 och 2 §§ SoL, redan har rätt till enligt gällande regelverk. Det handlar inte bara om vad som ska göras och i vilken omfattning utan mycket mer om hur, när och på vilket sätt det ska göras. Det ska således tydligt framgå vilket mervärde garantierna har för den äldre personen. Garantierna ska också vara så pass tydliga att den äldre personen enkelt kan förstå när garantierna är uppfyllda eller inte.

Villkor och kriterier för pott 2 – 33 miljoner kronor

Samtliga kommuner kan även söka prestationsersättning, som utgörs av 33 miljoner kronor. Kommuner som tidigare har utformat och infört minst tre lokala värdighetsgarantier med stöd av Socialstyrelsens vägledning behöver utforma minst tre nya garantier för att få medel ur denna pott. Kommuner som inte tidigare har utformat lokala värdighetsgarantier behöver utforma minst fyra garantier.

Prestationsersättning utbetalas enligt en fördelningsram som räknats fram utifrån hur stor andel av landets personer 75 år och äldre som bor i kommunen (se bilaga 3).

Ansökan ur pott 2

För att underlätta ansökan och bedömningen av denna har Socialstyrelsen tagit fram ett formulär (bilaga 5) där de utformade garantierna beskrivs.

För att bli godkända ska de lokala värdighetsgarantierna vara formulerade som utfästelser och de måste handla om något extra utöver det som den äldre personen med insatser enligt 4 kap 1 och 2 §§ SoL, redan

har rätt till enligt gällande regelverk. Det handlar inte bara om vad som ska göras och i vilken omfattning utan mycket mer om hur, när och på vilket sätt det ska göras. Det ska således tydligt framgå vilket mervärde garantierna har för den äldre personen. Garantierna ska också vara så pass tydliga att den äldre personen enkelt kan förstå när garantierna är uppfyllda eller inte.

Om en av de föreslagna garantierna handlar om att upprätta en genomförandeplan för beviljade insatser för en enskild äldre ska det i ansökan framgå när och hur de ska följas upp.

Uppföljning och utvärdering

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att på nationell nivå följa upp och utvärdera vad värdighetsgarantierna innebär för kvaliteten i vård och omsorg. Kommunens redovisningar av utformade och införda garantier används som underlag för den nationella uppföljningen och återrapporteringen till regeringen. Socialstyrelsen ska redovisa resultaten av den nationella uppföljningen till regeringen i juni 2015.

Mottagare av det prestationsbaserade statsbidraget åtar sig att vara tillgängliga för Socialstyrelsens uppföljning och utvärdering.

Att läsa och inspireras av

Mer om lokala värdighetsgarantier och om den nationella värdegrunden finns att läsa på Socialstyrelsens webbplats.

www.socialstyrelsen.se/aldre/nationellvardegrund

Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2012:3) Värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre

<http://www.socialstyrelsen.se/sosfs/2012-3/Sidor/2012-3grundforfattning.aspx>

Meddelandeblad Nr 3/2012 Socialstyrelsens allmänna råd om värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre.

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2012/2012-2-27>

Hur lokala värdighetsgarantier inom äldreomsorgen kan utformas

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2011/2011-5-19>

Äldreomsorgens nationella värdegrund – ett vägledningsmaterial

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2012/2012-3-3>

Lokala värdighetsgarantier – En vägledning med utgångspunkt från ansökningar om prestationsersättning 2012. Planeras att publiceras på Socialstyrelsens webbsida i maj 2013.

Information

Frågor om prestationsersättningen kan ställas till utredaren Tiina Högländer, telefon 075-247 35 61,
e-postadress tiina.hoglander@socialstyrelsen.se

Frågor om Socialstyrelsens vägledning kan ställas till utredaren Anders Bergh, telefon 075-247 31 72,
e-postadress anders.bergh@socialstyrelsen.se

Frågor om lokal och nationell uppföljning kan ställas till utredaren Susanna Dellans, telefon 075-247 38 78,
e-postadress susanna.dellans@socialstyrelsen.se

Ansökningstid

Fullständig ansökan om medel ska ha kommit in till Socialstyrelsen **senast den 20 september 2013** dels per e-post, dels ett underskrivet original per post.

Skickas med post till:
Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Skickas med e-post till:
socialstyrelsen@socialstyrelsen.se

Med vänlig hälsning

Tiina Högländer

Bilagor

1. Regeringsbeslut 2011-03-03 S2011/1232/FST
2. Regeringsbeslut 2012-03-29 (S2012/2627/VS)
3. Fördelning av medel per kommun
4. Ansökningsblankett 1
5. Ansökningsblankett 2